

Fria noteringar från nystartsmötet för projektet "Tillsammans för Norrland" arrangerat av Norrlandsförbundets grupp för Övriga Sverige (Exilgruppen).

Mötet ägde rum den 10 april 2018 i Region Västerbottens lokaler på Kungsgatan 60, Stockholm. För noteringarna svarar Jonas Unger, sammankallande för Exilgruppen, jonas.unger@telia.com. Deltagarlista återfinnes i bilaga 1. Noteringarna är baserade inte bara på vad som fördes fram vid själva sammanträdet utan också på synpunkter som fångades upp under minglet. Deltagarna har beretts möjligheter att lägga till och dra ifrån i noteringarna. Syftet med noteringarna är främst att ge underlag för fortsättningen av projektet "Tillsammans för Norrland"

Vi som svarade för mötets planering och genomförande kunde också glädjas åt ett stort intresse att bli med i Norrlandsförbundet. Det kostar faktiskt bara 250 kr per år eller för företag 1000 kronor. Samma priser gäller oavsett om du är journalist eller riksdagsledamot. Inga gräddfiler alltså. **Alla är välkomna!** Läs mer på Norrlandsförbundets hemsida. Norrlandsförbundets bankgiro är 180 6595

Ett gäng av entusiaster och experter kring Norrland träffade den 10 april ett antal riksdagsledamöter, m, s och v i Stockholm för samtal kring Norrlands möjligheter och utmaningar. Bilden av de olika regionerna i Norrland behöver stärkas framöver, inte minst utanför Norrlands diffusa gränser.

Mötet var en nystart för externa aktiviteter inom Norrlandsförbundets grupp för övriga Sverige. Lars Agerberg och Jonas Unger presenterade Exilgruppens planer kring ett nytt projekt "Tillsammans för Norrland". Inom detta talades om möjliga och omöjliga insatser, t ex tullstationer, om rejält kortad väg mellan Härjedalens fjällvärld och den i västra Jämtland och om möjligen ett spännande och allomfattande Norrlandsår på 20-talet. Närmare planering och kontaktskapande ska ske det närmaste halvåret. Nästa större möte planeras till den 9 oktober. Synpunkter och tips till jonas.unger@telia.com eller lars.agerberg@swipnet.se

Jonas Unger beklagade att många riksdagsledamöter, andra politiker, myndighetsfolk, liksom journalister främst ser världen ur stuprörsperspektiv, trots att verkligheten är hängrörsbaserad i regel. Det är hela läget för exempelvis Lycksele eller Ånge som är basen. Sedan behövs också fokuserade insatser av mer stuprörstyp, t ex är en snabb hantering av tillståndsfrågor angeläget.

Exilgruppens första möte sökte mest fånga upp hängränneperspektivet. Överhuvudtaget lyftes vid mötet fram civilsamhällets allt ökande betydelse för en bra utveckling i hela Sverige. Tillsammans och mänsklig närhet blir här nyckelord. Samtidigt är det viktigt att infrastrukturen fungerar väl i **hela** landet, annars blir det ingen närkontakt.

LKABs kommunikationsdirektör Bo Krogvig redovisade företagets mycket investeringsplaner för 20-talet för att kraftigt öka produktion och hållbarhet i vid bemärkelse. Företaget satsar också rejält för att finna betydligt mer järnmalm nära dagens gruvor. Hållbarhetsfrågor är helt i fokus. Välkänt är LKAB, Vattenfall och SSABs satsning på användning av vätgas i stålprocessen i stället för koks fram mot 30-talet.

LKAB är en internationell högteknologisk mineralkoncern som bryter och förädlar Norrbottens unika järnmalm för den globala stålmarknaden. Hållbarhet är kärnan i vår affärsidé och vår ambition är att vara ett av de mest innovativa, resurseffektiva och ansvarstagande företagen i branschen. Koncernen, som omsatte drygt 23 miljarder kronor 2017 och har cirka 4 100 anställda i 13 länder, rymmer även industrimineraler, borrsystem, tågtransporter, bergtjänster och fastighetsbolag.

Malin Ackermann, Norrlandsförbundets styrelse och aktiv opinionsbildare för Norrlands inland, konstaterade vikten av statlig närvaro, inte minst för de arbetstillfällen det genererar. Malin lyfte fram att de norra delarna i Sverige precis som Stockholm behöver ha statliga myndigheter som ger jobb och som samtidigt tillför regional kompetens till myndigheternas arbete. Hon tog också upp strukturella problem som glöms i såväl debatter som i statens fördelning av resurser och åtgärder. För en mindre ort kan konsekvenserna av enskilda beslut långsiktigt få svåra följder.

Malin beskrev det allvarliga läget med senaste nytt från Sorsele. Nyligen hade beslut träffats att folkandvården där ska läggas ned och vårdsökande hänvisas till att åka till Skellefteå. En resa på 20 mil enkel resa. Det kan bli signalen för andra att söka sig till större orter med bättre serviceutbud. Malin är aktiv på sociala medier med saklig information i viktiga frågor. Hon är också krönikör i lokalpress och även i mer rikstäckande. Malin är nu särskilt intresserad av Sara Lidman, som på sin tid var aktivt emot utflyttningen från Norrlands inland. Malin gestaltar Sara Lidman i en ny film under produktion och planerar också för en bok om Sara.

Jonas Unger underströk i minglet vikten av att Norrlandsförbundet som en opolitisk organisation direkt och indirekt kan verka i sociala media. Malin är särskilt viktig i dessa sammanhang. Kortare och längre artiklar och inlägg om Norrland är alltid välkomna för vidareförmedling genom Norrlandsförbundet. Förbundet ger ut en egen tidning tre gånger per år, Norrskan. Den går ut till alla medlemmar.

Mikael Frisell, tills helt nyligen chef för militärregion nord (de fyra nordliga länen) tog särskilt upp de nya utmaningarna som de arktiska områdena innebär för de fortsatta försvarsansträngningarna. Berörda närbelägna länders försvar har ökat sina satsningar rejält i norr. Norrland har mycket goda förutsättningar och samövningar sker i ökad omfattning. Det är särskilt vinterutbildning som lockar. Under den senaste vintersäsongen har sådan utbildning inneburit cirka 18 000 övernattningsdygn i bara Arvidsjaur och därmed många indirekta jobb.

Mikael lyfte fram den känsla man känner då man relativt okunnig om Norrland får jobb långt upp i norr och sedan den känsla som man känner när man nödgas återvända söderut. Tårarna rinner i båda fallen, men av motsatta skäl. Norrland omfamnar oss från sydliga nejder.

Flera av deltagarna bekräftade att norrlänningarna är bra att ta hand om personer som på jobbets vägnar får mycket att göra i norr. Detta är oberoende om kontakterna i Norrland är privatpersoner, företagskontakter eller anställda vid förvaltningar, kommunala eller statliga. I Skellefteå kände sig uppenbarligen Northvolts spejare mer än välkomna. Ingvar Kamprad föll för Sven-Eric Buchts charm och Haparanda fick sitt IKEA varuhus.

Författaren Mats Jonsson, uppvuxen i Bollsta Bruk men sedan många år bosatt i södra Stockholm, redovisade sina erfarenheter av problematiken och möjligheterna i de orter där han har verkat. Mats höll ett lysande anförande om utvecklingen i mindre industriorter med sidoblickar till förändringar i södra Stockholm med ofta egotrippade slitningar i bostadsrättsföreningar m m.

Mats bedömde läget allmänt runt om i Sverige som bra, men framhöll att samhället blir allt skörare. Små förändringar kan på sikt leda till många allvarliga följder för hela landet.

Mats senaste bok Nya Norrland, som med serieteckningar lyfter fram läget, har rönt stort och välförtjänt uppmärksamhet. Mats deltar nu bl a i ett kulturprojekt i Kramfors med stor frihet – trots EU-pengastöd. Projektet ska leda till en bok där olika vinklingar ska göras om Kramfors – inte minst för att fördjupa turisternas och närboendes upplevelser i Kramfors kommun.

Jan Wejdmark, drivande sedan tio år i utvecklingen av ett nytt hotell- och turistboende i Granö Beckasin, en timmes bilresa från Umeå, redovisade framgångarna för ett annorlunda rekreationsboende i underbar miljö. Invånarna har blivit stolta. Skolan, som varit nedläggningshotad, har i stället vuxit. Affären där har helt vänt på sin nedåtgående kurva.

Tidigare tomma hus har fyllts med barnfamiljer och nu planeras för att bygga nya flerfamiljshus, men processen med bygglov är mer än lovligt seg. Varför ska den processen vara identisk med den som behövs vid husbyggande i centrala Stockholm? Jan konstaterade också att lånefinansiering för företagsinvesteringar väster om E4 i Norrland i stort sett är omöjlig.

Mötet hölls i de utmärkta lokaler, som Region Västerbotten har sedan två år i centrala Stockholm. Anders Sellström är ansvarig för externa kontakter för denna region. Anders berättade om de möjligheter som dessa lokaler ger för medverkande kommuner och företag i Företagarna i Västerbotten. Lokalerna används mycket för möten, men arbetsrum kan också hyras för del av dag. Det är viktigt att främja kontakter med kunder och myndigheter i Stockholm, menar Region Västerbotten. Gävleborg har också valt lokal närvaro i Stockholm. Norrbotten ska i höst kroka arm med Västerbotten i Stockholm.

På mötet passade Norrlandsförbundets exilgrupp på att lyfta fram unika jämtländska jordbruksprodukter. Deltagarna fick glädjas åt fina smakprov av blåbärsnektar, Myrtilus, från Örtagård Öst i Kälarne och av svarta vinbärsnektar från Ribes Nigrum, Stugun. Produkter som annars nästan bara serveras på ett fåtal fina krogar i Stockholm.

Vi hade ett avsnitt om energi och elförsörjning med medverkan av Lena Berglund, regionchef för Eon Nord. Idag är den fossila inslaget i elkraften endast 2 %. En mycket stor andel av elen kommer från vattenkraften i norra Sverige. Utan tillförlitlig elförsörjning krackelerar Sverige på en vecka. Lena redovisade den miljardsatsning som Eon gör främst i Västernorrland för att bättre säkra elleveranserna och öppna upp för inkoppling av kundernas soletproduktion. De stora alltmer omfattande vindkraftparkerna i norr framtvingar bättre ledningsnät för transport söderut av elkraften.

I samtalen runt konferensbordet och i minglet konstaterades att de kommuner och regioner där vattenkraftproduktionen är omfattande inte får någon del av de produktionsskatter som staten tar ut. Även kritiserades att skatter och avgifter för fritidsfastigheter inte tillför medel till lokalsamhället om ägaren bor permanent i en annan kommun. Här konstaterades också att Norrland svarar för 58 % av Sveriges yta, men bara har cirka 10 % av Sveriges befolkning. Det är faktiskt så att vissa kostnader för kommuner och samhälle är ytberoende och att hänsyn till detta borde kunna tas i större utsträckning. Norrlands inflytande blev faktiskt försämrat då den första kammaren i riksdagen avskaffades för cirka 50 år sedan. Egendomlig tanke.

Flera av deltagarna noterade problemen generellt att hitta den arbetskraft som behövs i ett expanderande Norrland. Turistnäringen med stora säsongsvängningar har det särskilt besvärligt i synnerhet är det svårt att hitta kockar av klass till bättre restauranger. Bristen på svetsare är ett annat exempel. Elbranschen gör kraftansträngningar för att få fram fler väl utbildade eltekniker. Brist på IT och digitaliseringsexperten är stor redan idag och inte minst i norrländska regioner. Personal till sjukvården inte minst läkarspecialister saknas idag. Förslaget i landsbygdsutredningen om lägre skatter för läkare som tar längre tjänst i utsatta delar i Norrland borde realiseras genom ett brett förankrat beslut i riksdagen.

Birger Lahti, v, riksdagsledamot pekade på praktiska problem vid underskott på lämplig arbetskraft. Planerad nystart för järngruvan i Pajala med relativt höga arbetslöner kan komma att locka över träarbetare från sågverket i Tärendö med 40 anställda till järngruvan. Sågverket får då problem att överleva och hela samhället i Tärendö vacklar.

Jonas Unger lyfte fram den stora positiva betydelsen från 70-talet och framåt av grundandet och den successiva utbyggnaden av högskolor och universitet i Norrland. Numera kan även de största företagen hitta VD-ar uppvuxna i norr. LKABs tre senaste VD-ar har den bakgrunden. På 70-talet var det få akademiska jobb i norr. Många utexaminerade flyttade därför söderut. Nu är de i pensionsåldern och några av dem jobbar nu med i exilgruppen. Fler är välkomna.

Riksdagsledamoten Ingemar Nilsson, s, ledamot i finansutskottet framhöll i sitt anförande att så gott som alla av Norrlands utmaningar också finns i många andra delar av Sverige, möjligen med undantag för de allra största städerna. Ingemar Nilsson underströk att vissa av utmaningarna dock är större i delar av Norrland, t ex sådana som är avståndsberoende och sådana som är väderbaserade.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson, m-riksdagsledamot från Billesholm tyckte att Exilgruppen skulle kunna ordna bredda sin verksamhet och ordna ett nytt möte i Stockholm om Norrland för riksdagsledamöter i övriga Sverige.

I minglet kunde riksdagsledamoten Isak From, s, lyfta fram att socialdemokraterna från Norrland i riksdagen inte har någon särskild norrlandsgrupp, men att det däremot finns en väl fungerande grupp för vad man kallar socialdemokraterna i skogsläna. Här finns många gemensamma intressen och numerärt blir man tyngre i de interna debatterna. Jonas Unger kunde notera att varken KD eller L för närvarande har några ledamöter från Norrland i riksdagen.

Ingemar Nilsson har nyligen blivit invald i styrelsen för Norrlandsfonden som i år fått ökade resurser. I denna styrelse diskuterar man idag mycket hur mindre och medelstora företag ska kunna få lån till större

investeringar. Vid minglet nämndes att den Europeiska investeringsfonden på senare tid har gett miljardbelopp i investeringslån till stora norrländska näringslivssatsningar, t ex i Piteå (vindkraft) och Timrå (skogsindustri)

Vid mötet togs av tidsbrist inte närmare upp frågor kring EU och kring följder av Storbritanniens utträde ur EU. För norra Sverige är det angeläget att de satsningar som EU-medlemskapet har möjliggjort i norr kan fortsättas även under 20-talet.

Ingemar Nilsson och även Birger Lahti informerade om den miljardinvestering som Lindbäcks Bygg nyligen har gjort i en helt ny fabrik för energieffektiv produktion av en och flerfamiljshus i trä. Husen transporteras främst med lastbil direkt till byggplatsen – i regel i stockholmstrakten. I tunnelbanan i Stockholm har Lindbäck Bygg nyligen annonserat för nya bostäder i Stockholm byggda i företagets nya trähusfabrik i Piteå. Ingemar nämnde att Lindbäcks hade övervägt att placera den nya fabriken närmare kunderna, men att företaget hade valt att satsa hemmavid. Valet innebär relativt högre transportkostnader.

Fredrik Torehammar, Stockholms Handelskammare var särskilt inbjuden för att tala om hur boende utanför Stockholmsregionen ser på Stockholm. Fredrik och hans kollegor hade just genomfört en studie kring detta med enkät som bas. Uppenbarligen är de personer och kommuner, som har en svag utvecklingssituation, mer benägna att ogilla Stockholm än de som har god sysselsättning. Fredrik tes var nog att vi – oavsett var vi bor – ska känna oss delaktiga. Fredrik betonade särskilt betydelsen av goda möjligheter till effektiva arbetspendlingar.

Fredrik framhöll att antalet invånare i Stockholmsområdet har vuxit kraftigt de senaste åren, men att nettoinflyttningen från övriga landet är i stort sett noll. Befolkningstillväxten i Stockholm beror i stället på att många barn föds här och på att många av invandrarna hamnar i denna region.

De senaste årens kraftigt ökade användande av sociala media har inneburit att de etablerade politiska partierna i många länder i Europa har hamnat i svårigheter. Detta gör att många av de etablerade politiska partierna i Europa har börjat fundera på hur man bättre ska kunna möta krav och önskemål från samhällsmedborgarna. Studier har visat på en ökad skillnad mellan villkoren mellan stad och land. En rimlig slutsats är att främja åtgärder för att minska skillnaderna och då öka möjligheterna till fler lokala beslut i frågor som tidigare har hanterats av centrala myndigheter och regeringar.

Inom Norrland finns många olika typer av grupperingar från län/regioner ned till lokala fotbollsföreningar. En ökad samverkan på alla nivåer liksom även ibland samgående t ex på kommunnivå borde främjas, var nog mötesdeltagarna uppfattning, Ingemar Nilsson sa sig vara något besviken över att diskuterad länsreform inte hade fått tillräckligt politiskt stöd. Ingemar ville också se färre kommuner framöver.

Civilsamhället, framhöll, Mats Jonsson, blir allt viktigare i en föränderlig värld genom ett starkt lokalt engagemang med driftiga inspiratörer. Malin Ackermans insatser för jobb i Norrlands inland är ett bra exempel på detta.

Jonas Unger uppmärksammade avslutningsvis Anna Ögren, 19, Piteå, som i höstas vid en stor bioekonomikonferens i Piteå höll konferensens bästa tal. Efterföljande talare refererade ofta till hennes tal. Anna höll ifjol ett brandtal om nödvändigheten av hållbarhetsinsatser på FN i Washington

Annas budskap i Piteå var att vi måste agera tillsammans och att då gå i armkrok med varandra. Detta gäller också projektet Tillsammans för Norrland.

Vill du delta mer aktivt kontakta lämpligen Jonas Unger, Exilgruppen.

Bilaga 1. Deltagare i nystartmötet den 10 april "Tillsammans för Norrland"

Lena Aastrup	Ungernet AB, Lidingö (Hälsingland, Härjedalen)
Malin Ackermann	Norrlandsförbundet styrelse, Inlandskrafts Consulting, Lycksele
Lars Agerberg	Finansinspektionen, Norrlandsförbundets grupp för övriga Sverige, Täby (Jämtland)
Ulla Andersson	riksdagsledamot, v, finansutskottet, Gävleborg
Lena Berglund	Eon Region Nord, Stockholm
Susanne Eberstein	riksdagsledamot, s, justitieutskottet, Västernorrland
Mikael Frisell	brigadgeneral, chef SPL Armeförband, FMV
Isak From	riksdagsledamot, s, miljö- och jordbruksutskottet, Västerbotten
Ann-Charlotte Hammar Johnsson	riksdagsledamot, m, näringsutskottet, Skåne
Mats Jonsson	Författare, bl a serieboken, Nya Norrland, Stockholm
Bo Krogsvig	kommunikationsdirektör, LKAB, Stockholm (Norrbotten)
Birger Lahti	riksdagsledamot, v, näringsutskottet, Norrbotten
Torsten Lindström	f d Boliden, Stockholm (Västerbotten)
Ingemar Nilsson	riksdagsledamot, s, finansutskottet, energifrågor, Västernorrland
Anders Sellström	Strateg för externa kontakter, Region Västerbotten
Fredrik Torehammar	Stockholms handelskammare, näringslivschef
Jonas Unger	Norrlandsförbundets grupp för övriga Sverige, Lidingö (Hälsingland, Härjedalen)
Jan Wejdmark	Newsec, Stockholm och Granö Beckasin, Västerbotten